

Hodnocení bakalářské práce

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství

Studijní program – kombinované studium

Obor: vychovatelství

Jaroslav Augustin

Kniha, její historie a využití knižní tvorby ve výchově

The book, its history and application book creation in education

Mgr. Jan Hybner, 2013

Jaroslav Augustin, si za téma své bakalářské práce zvolil knihu jako předmět výtvarné výchovy. Ale, nikoliv obsah knihy, který je zajisté také častou inspirací ve výtvarné tvorbě, ale její formu. Ve své práci se zabývá vznikem knihy včetně historie písma, nosičů záznamu - papyru, pergamenu a papíru, tisku i vazby knihy. A zabývá se nejen historií knihy, ale i její budoucností, když srovnává tradiční knihu s novými elektronickými medii.

Nutno hned v úvodu hodnocení podotknout, že Jaroslav Augustin je dobrým vypravěčem, že příběh knihy dovede vylíčit velice poutavě a informace prokládá četnými komentáři, které čerpá i ze života, z vlastní zkušenosti. Hned v úvodu práce uvažuje nad rolí knihy v životě dnešní mládeže: „Vždyť kolik lidí z mladé generace si ještě vezme do ruky knihu, otevře ji a začte se do jejího obsahu? A kolik z nich se pozastaví nad jejím zpracováním? Pro mladší generace je to pouze kniha. Ta jednoduchá věc skládající se z papírových stránek, které jsou svázané a vloženy do přebalu. Co je to proti jejich složitým počítačům, tabletům, chytrým telefonům a ostatní současné elektronice, skládající se z bezpočtu součástí.“ (s. 7). A bakalářská práce Jaroslava Augustina je právě pozastavením nad tradiční knihou, její úlohou v minulosti a odkazem do budoucna.

Po barvitém úvodu se autor pouští do odborného výkladu o historii knihy. Na množství údajů je vidět, že k napsání práce prostudoval všechny důležité zdroje informací. S podklady nakládá tvořivě, citace prokládá vlastním textem a úvahami na dané téma. Obecně známé údaje oživuje zajímavými informacemi. Např.: „Jedna taková pověst nám osvětluje původ řeckého písma. V pověsti se praví, že Řeka naučil na ostrově Thérá číst a psát fénický mořeplavec Kadmos. K pravdivé části pověsti patří, že se Řekové naučili psát od Féníčanů, kteří přišli z východu někdy kolem roku 700 před naším letopočtem.“ (s. 14).

Informace neuvádí polopaticky, ale dává je do souvislostí. Např.: „V dobách zmatků a úpadku po pádu západořímské říše jsou tímto rozvrtem poznamenány i písmo a literatura. Některé zápisy z této doby jsou psány směsicí kurzivy a kapitálů. V raném středověku se písmo značně modifikovalo. Svůj způsob psaní mají i různá menší území, často i jednotlivé kláštery. Latinská řeč i písmo přečkaly tyto katastrofy a zůstaly i v dalších stoletích nositelem vzdělanosti.“ (s. 17). Na zpracování bakalářské práce je vidět, že autor nejenom nastudoval patřičnou literaturu a další informační zdroje, ale že také obsah této látky do hloubky pochopil a dovede jej předat dále s přidanou hodnotou vlastní interpretace.

Jaroslav Augustin do práce zanesl také několik pozoruhodných tvrzení, jejichž další bližší výzkum si jistě zaslouží pozornost. Např.: „V Číně k psaní knih používali bambusová prkénka, do kterých písmo vyřezávali nebo malovali lakem. Tyto taktéž spojovali kovovými spirálami do knih.“ (s. 18 – 19).

Při líčení historie knihy postupuje autor chronologicky i zároveň podle jednotlivých oborů souvisejících se zpracováním knihy. Při popisu vývoje nosičů záznamu věnuje zvláštní pozornost papírně ve Velkých Losinách, protože tato papírna se nachází v kraji, odkud pochází. Některé informace o výrobě papíru v Losinách prý čerpal přímo v „terénu“, například od známých, kteří tam pracovali.

Velice přehledně je zpracovaná také pasáž o vývoji písma a tisku. Autor je zastáncem názoru, že tisk se v Evropě vyvinul samostatně, bez předchozí inspirace z východu: „V Evropě byl dřevotisk vynalezen bez jakékoli souvislosti s dřevotiskem čínským a japonským.“ (s. 46). Hlavní pozornost soustřeďuje na vývoj tisku v Evropě, věnuje se zejména Guttenbergovu příspěvku ke zdokonalení tiskových technik a dalšímu rozvoji tisku.

Dobře je zpracovaná také zmínka o knižní vazbě. Autor barvitě popsal vývoj ornamentálního zdobení desek knihy v jednotlivých historických obdobích a také okamžik vývoje knižní vazby, kdy se knižní vazba stává průmyslovým produktem a: „knihařství se poté stává uměleckým řemeslem, případně restaurátorským.“ (s. 55). Nastalou situaci dokumentuje velice názorným obrázkem (s. 56).

Odborná část práce je zpracována velice dobře. V textu se vyskytují pouze drobné nepřesnosti, které pramení většinou z toho, že si autor, jelikož nepracuje v polygrafickém oboru, není zcela jistý s odbornou terminologií (např. u pojmů jako „kasa“, „brožura“, „složky“, „blok“). Text je vhodně proložen četnými názornými a graficky dobře zpracovanými obrazovými dokumenty.

Třešničkou na dortu je stať o elektronické knize. Zpracování této kapitoly je průkopnickým činem, protože historie, vývoj elektronické knihy není v literatuře ještě dostatečně kompaktně podchycen. V závěru této kapitoly se Jaroslav Augustin rozepisuje o anonymitě elektronické knihy a vyznává se ze svého vztahu k tištěným knihám: „Elektronické knihy si nikde nevystavíme, nemají svoji klasickou vůni po tiskařské barvě, jako knihy tištěné. K elektronické knize nikdy nebudeme cítit to, co cítíme ke své oblíbené tištěné knize, kterou jsme již několikrát přečetli. Taková kniha může mít pokrčené rohy, může být i ušpiněná, ale právě tyhle její milé odlišnosti jsou součástí vztahu k oblíbené knižce“ (s. 59).

Didaktická část práce je připravena, jak sám zmiňuje autor, s cílem: „... vysvětlit dětem důležitost postavení knihy v životě člověka.“ (s. 60). Praktickou část práce realizoval se skupinou dětí z MŠ v Dolních Studénkách ve věku 5 – 6 let. Zadáním práce bylo zhotovit „obálku“ pro „oblíbenou knihu“. Děti malovaly obrázek, který by se podle nich hodil na obálku oblíbené knihy. Součástí didaktické části bylo také představit dětem historii a vývoj knihy. Jaroslav Augustin vystupuje jako obhájce tradiční knihy, protože se domnívá, že „knihy v současné době bývají jako sdělovací prostředek opomíjena“ (s. 60), a dodává: „Vždyť takové dílo nemůže nahradit žádná písemnost v elektronické podobě, skládající se z řady jedniček a nul. A nemusí se jednat pouze o vzácné exempláře knih. I běžná kniha prodávající se v knihkupectví nám leccos vypoví o svém autorovi a době vzniku.“ (s. 61).

V závěru práce Jaroslav Augustin shrnuje své poznatky a také líčí zkušenost rodiče: „Vždyť co je výchovnější, zapnout dítěti před spánkem televizor a dále se mu nevěnovat, nebo vzít si do ruky dětskou knihu a přečíst spolu několik stránek?“ (s. 61) a práci uzavírá slovy: „Proto si myslím, že i v současném světě digitálních technologií tištěná kniha zdaleka ještě neřekla své poslední slovo.“ (s. 61).

Domnívám se, že zpracování bakalářské práce Jaroslava Augustina je, jako po obsahové, tak i po formální stránce, na velice dobré úrovni. Jaroslav Augustin prokázal schopnost pracovat s informacemi, třídit je a dávat do souvislostí, prokázal schopnost ke zvolenému tématu přistoupit tvořivě, přičemž zachoval jeho posloupnost a celistvost. Jeho práce se čte velice dobře, text je obsahově hutný a přitom přehledný. Tato práce je poučením i pro odborníky a mohla by po drobných úpravách klidně sloužit jako didaktický text o historii knihy například na všeobecných školách.

V praktické části práce jsou cenné zejména úvahy a zamyšlení nad úlohou knihy v dnešním světě a významem knihy ve výchově a vzdělávání.

Navrhuji hodnocení: